

BILTEN

NEDELJA U SVETU ENERGETIKE

EU ENERGY UNION

Arijas Kanjete: Ujednačiti petostruku disproporciju u cenama energije ... 1

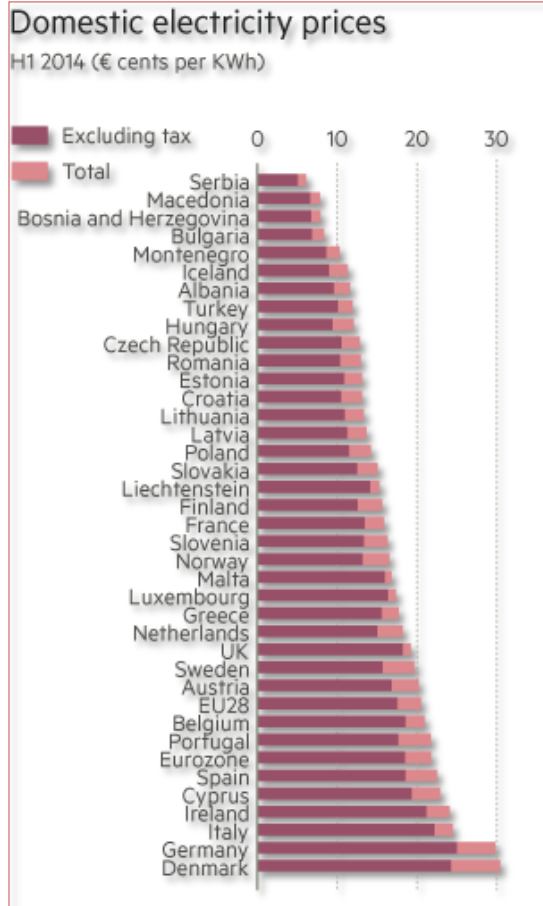

Maroš Ševčovič: Korak po korak do zajedničke kupovine gasa 4

Arijas Kanjete: Neophodno ispeglati poresku politiku u ceni struje u EU

BRISEL – Novi evropski komesar za energetiku i klimatsku politiku, Migel Arijas Kanjete rekao je u svom prvom intervjuu da je ujednačavanje poreske politike u ceni električne energije jedan od preduslova za ostvarenje cilja

stvaranja evropske energetske unije. U razgovoru za *Financial Times*, španski političar je kao drugu veliku prepreku koju treba rešiti na tom putu naveo obezbeđenje potrebnih sredstava za finansiranje spajanja nacionalnih prenosnih mreža u jednu, i nagovestio novo rešenje kojim bi se stimulisala ulaganja iz privatnih izvora. *Financial Times* navodi da će potpredsednik nove Evropske komisije zadužen za formiranje energetske unije, Slovak Maroš Ševčovič početkom iduće godine objaviti detaljan investicioni plan za realizaciju ovog cilja, do koga se, kako navodi Arijas Kanjete, „ne može brzo stići“. Londonski poslovnik pojašnjava da se iza izuzetno velikih razlika u ceni električne energije u Evropi delom krije i deo koji u tome otpada na poreze i doprinose državi. List pri tom prenosi Eurostatovu tabelu cena struje (za

domaćinstva) za prvu polovinu 2014., gde se na vrhu najniže tarife nalazi Srbija, a od članica EU Bugarska, u kojoj 1 kWh električne energije košta oko devet evro centi, dok isti kilovat-čas domaćinstva u Danskoj i Nemačkoj plaćaju oko 30 centi. Deo odgovora je u teretu poreza i naknada u ceni električne energije, koji ide od 57% u Danskoj i 49% u Nemačkoj, do svega 5% na Malti i Britaniji, a slična situacija je i na tržištu prirodnog gasa. Bez ujednačene cene električne energije nije moguće ni objediniti energetske tržište EU u ovom segmentu, odnosno ostvariti zamisao slobodnog transporta i isporuke struje sa jednog, na drugi kraj Evrope, zavisno od potreba. Konsultantska firma Strategy&, kako piše *FT*, procenjuje da bi to Evropi u celini donelo uštede od 40 milijardi evra godišnje u 2030., ako bi do tada integrisala svoje mreže. Na pitanje zašto bi države EU pristale da harmonizuju svoje poreske režime, s obzirom da to zadire u njihov suverenitet, Arijas Kanjete ukazuje na gorući problem visokih cena energije koje ugrožavaju konkurentnost ključnih sektora evropske privrede, prvenstveno u odnosu na suprnike iz SAD. „Američka industrija plaća tri puta jeftinije prirodni gas od evropske, dok su maloprodajne cene električne energije u SAD dva puta niže“, kaže Arijas. *FT* navodi da još veći izazov predstavljaju ogromne investicije u povezivanje nacionalnih prenosnih mreža. Budžet od 5,8 milijardi evra koji je izdvojen iz EU fondova za te namene predstavlja jedva tri odsto potreba, pa Arijas Kanjete navodi da je rešen je u privatnim investicijama. Kako bi privukao zanimanje investitora, Brisel će morati da razvije novu formu finansijskih paketa, rekao je Komesar ne ulazeći za sada u detalje.

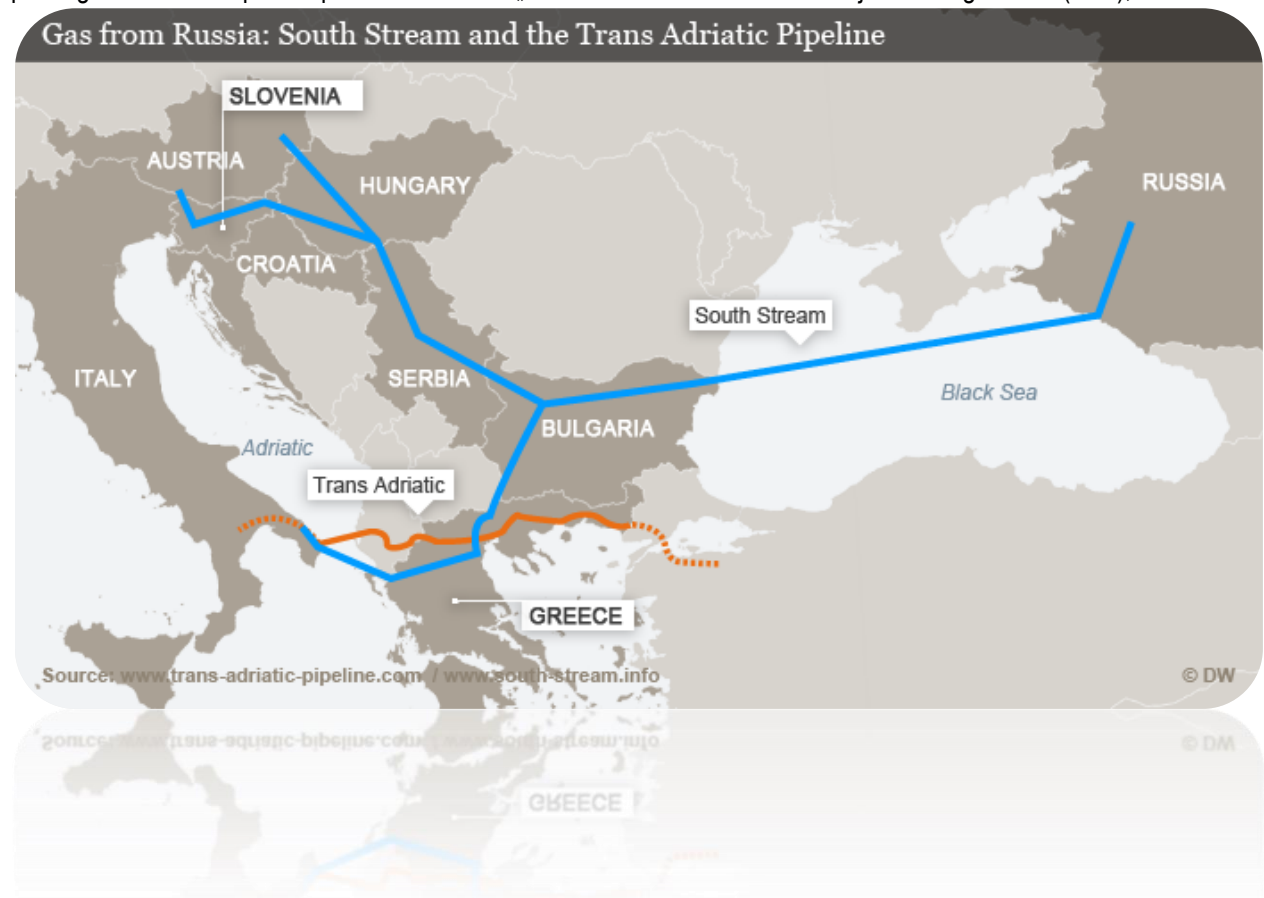
Arijas Kanjete: Komisija spremna da podrži ranije aktiviranje MSR

STRAZBUR - Migel Arijas Kanjete rekao je u prošlonedeljnom prvom obraćanju evro-poslancima Komiteta za klimatska pitanja sa pozicije ustoličenog komesara za energetiku i klimatsku politiku, da će Evropska komisija podržati ideju ranijeg aktiviranja „Rezerve za stabilnost tržišta“ (Market Stability Reserve - MSR) u sklopu evropske šeme trgovanja dozvolama za emisije štetnih gasova – EU ETS. Predlog prebacivanja 900 miliona „zamrznutih“ dozvola direktno u rezervu, Komisija će prihvatiti ako tako odluči većina u Parlamentu i Savetu Evrope, rekao je Arijas. On se nada da rad na ovoj legislativi može biti okončan do kraja prvog kvartala iduće godine. „Obezbeđenje brzog i pozitivnog rezultata za MSR omogućice nam da utvrdimo što je moguće pre predlog zakona o implementaciji reforme evropskog tržišta ugljendioksida za period posle 2020.“, kazao je Komesar. Španac je istom prilikom rekao da bi želeo da se pre leta otvori široka rasprava i politici smanjenja emisija štetnih gasova u sektoru drumskog saobraćaja. Arijas Kanjete je takođe rekao da bi pre svetske konferencije o klimi u Parizu međunarodni partneri Evrope trebalo pre kraja marta 2015. da stave na sto njihove individualne planove smanjenja emisija „otrovnih tona“

EUROPA.EU

Arijas Kanjete: Zalažem se i za Južni tok i Transjadranski gasovod

STRAZBUR - EU Komesar za energiju i klimu Arijas Kanjete rekao je u razgovoru sa članovima resornog komiteta prošlog utorka u Evropskom parlamentu da se „zalaže i za Južni tok i za Transjadranski gasovod (TAP), ali da tome

treba da prethode ozbiljni razgovori sa zemljama članicama“. On je, kako prenosi **Poslovni dnevnik**, tako odgovorio na pitanje hrvatske poslanice Dubravke Šuice o značaju TAP-a u diverzifikaciji izvora snabdevanja i zaštiti od samovolje dobavljača“.

POSLOVI

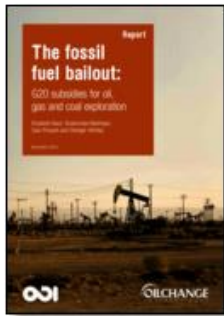
Sredstva iz budžeta za mađarsku energetska firmu MVM

BUDIMPEŠTA - Mađarska državna energetska kompanija MVM dobiće u 2015. godini oko 163 miliona evra pomoći iz državnog budžeta za povećanje kapitala. MVM je 2013. godine već dobio iz državne kase 232 miliona evra kako bi mogao da kupi dve domaće gasne firme od nemačkog E.ON-a. Ujedno vlada Mađarske ne očekuje da MVM 2015. godine uplati dividende u budžet, baš zbog potreba za kapitalom, dok je 2012. i 2013. kao dividendu uplatio po 33 miliona evra. Tako dobijenim kapitalom MVM planira da poveća udeo u projektu gasovoda Južni tok i da finansira rad telekomunikacione firme MVM Net, piše *Budapest Business Journal*.

G20 izdvaja godišnje 20 mlrd dolara za subvencije u fosilne izvore energije

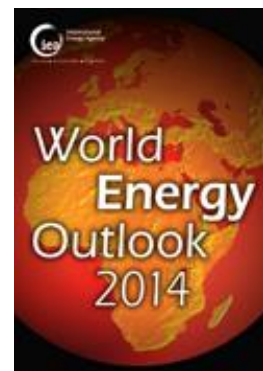
LONDON - Najbogatije svetske privrede troše 88 milijardi dolara godišnje na subvencije za istraživanje fosilnih izvora energije, oduzimajući sredstva koja bi trebalo da idu na ulaganja u alternativne izvore, dok problem globalnog zagrevavanja postaje sve veći, konstatuje britanski Institut za inostrani razvoj u najnovijem izveštaju. Najveće subvencije daju Velika Britanija, Rusija, SAD i Australija. Samo u SAD lani je u te svrhe izdvojeno 5,1 milijardi dolara, gotovo dvostruko više nego 2009. Subvencije putem ulaganja državnih preduzeća preovladavaju u zemljama poput Brazila, Kine, Indije, Meksika, Rusije i Saudijske Arabije. "Nivoi podrške idu od dve do pet milijardi dolara u Rusiji, Meksiku i Indiji, do

devet milijardi u Kini, 11 milijardi u Brazilu i 17 milijardi dolara u Saudijskoj Arabiji", navodi se u izveštaju. Javne finansije su treći oblik subvencija u fosilne izvore energije i posebno su prisutne u Kanadi, Kini, Japanu, Rusiji i Južnoj Koreji. Taj novac predstavlja "neekonomski ulaganja" i „spašavanje ugljendioksidno intenzivnih kompanija novcem poreskih obveznika na račun energije vetra, Sunca i vode, upozorava izveštaj. Ista ta grupacija zamalja, G20 pre pet godina dogovorila je postupno ukidanje subvencija za fosilna goriva, potsećaju autori ove studije.

IEA: Svetski kapaciteti nuklearki uvećaće se za 60% do 2040.

PARIZ – Globalni proizvodni kapaciteti iz nuklearnih elektrana trebalo bi da se uvećaju za 60% do 2040. godine, a Kina i Indija će preuzeti vodstvo u broju operativnih nuklearnih elektrana, navodi Međunarodna agencija za energiju (IEA) u svom najnovijem izveštaju *World Energy Outlook 2014*. Proizvodni kapaciteti nuklearnih elektrana uvećaće se sa trenutnih 392 GW, na 624 GW do 2040. Najveći deo novih kapaciteta nalaziće se u zemljama u razvoju, a samo će Kina sagraditi više od 100 GW nuklearki. S druge strane, troškovi dekomisije nuklearnih postrojenja u razvijenim ekonomijama će se znatno povećati. Zatvaranje gotovo 50% sadašnjih aktivnih nuklearki do 2040. godine koštaće više od 100 milijardi dolara. Od ukupno 434 nuklearki aktivnih 2013. godine, gotovo 200 njih biće zatvoreno do 2040. Najveći broj njih nalazi se u Evropi, SAD, Rusiji i Japanu, navodi IEA. Prema izveštaju Agencije, nuklearna energija je od 1971. godine doprinela smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte za oko 56 milijardi tona.

Rosatom će u Iranu realizovati svoj do sada najveći projekat van Rusije

MOSKVA - Ruska državna korporacija Rosatom i Iran potpisali su ugovor o izgradnji drugog segmenta nuklearne elektrane Bušer, kao i o podizanju energetske blokove na drugim lokacijama. Nuklearno gorivo dolaziće iz Rusije i vraćati se tamo na preradu i čuvanje. Ugovor (Foto: Sa potpisivanja) predviđa izgradnju dva nova bloka nuklearke uz mogućnost proširenja za još dva. Strane su takođe dogovorile izgradnju još četiri energetska bloka na drugim lokacijama, koje za sada nisu određene. Vrednost ugovora nije objavljena, ali upućeni barataju sa mogućom cifrom od oko 10 milijardi dolara. Za ceo projekat izgradnje nuklearnih energetske blokove u Iranu, uključujući isporuke opreme i nuklearnog goriva, garancije daje Međunarodna agencija za atomsku energiju (IAEA). Projekt je u potpunosti u skladu s režimom neširenja nuklearnih materijala, navodi se u **saopštenju** Rosatoma.

Maroš Ševčovič: Korak po korak do zajedničke kupovine gasa za EU uvoznike

BRISSEL – Evropska unija kao najveći svetski potrošač energije treba da istraži puteve za kupovinu gasa kao grupa, rekao je 17. novembra novi čelnik za pitanje energetske unije u Evropskoj komisiji. Ideju je ranije ove godine lansirao tada premijer Poljske, a od decembra ove godine predsednik Evropskog saveta Donald Tusk, kao opciju postizanja boljih uslova u pregovorima sa Gaspromom. Ideja je ona po oceni eksperata teško ostvariva imajući u vidu u prvom redu dugoročne često decenijske ugovore koje evropski kupci imaju sa ruskom državnom gasnom kompanijom.

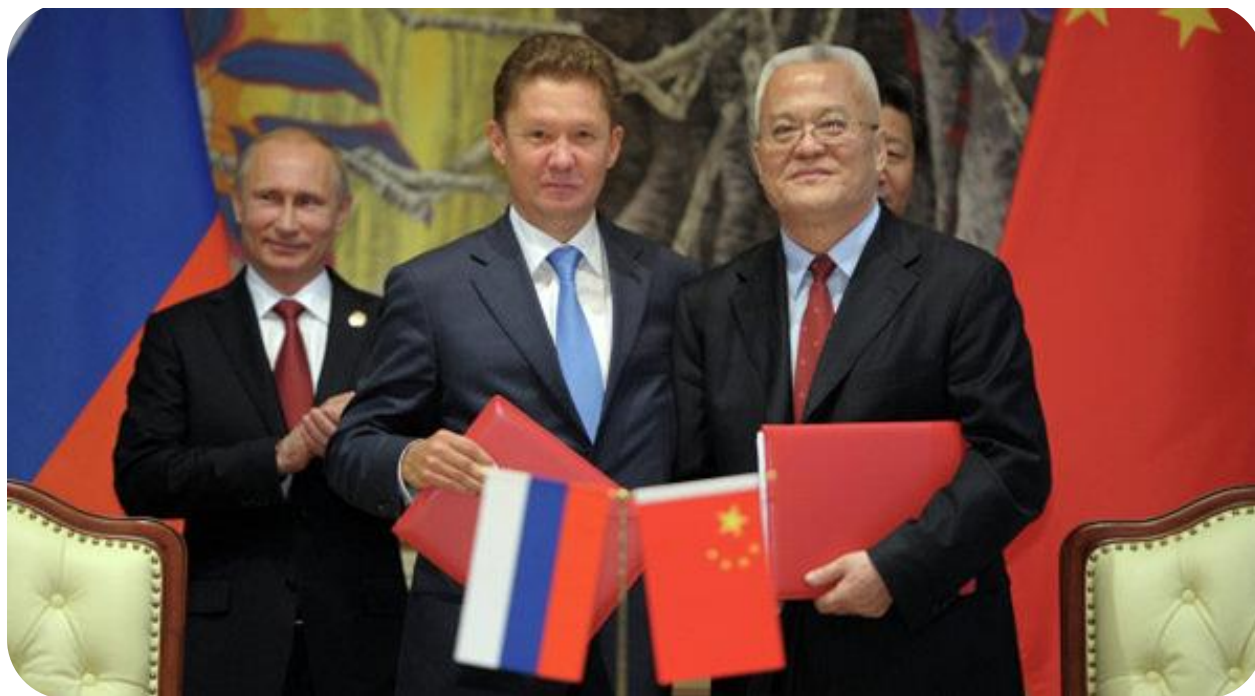

Mnogi u Briselu navode da plan jednog kupca gasa za EU takođe protivureči antimonopolskim pravilima, prenosi **Reuters**. Maroš Ševčovič, koji je početkom ove godine preuzeo dužnost potpredsednika EK zadužen za energetske uniju, rekao je da bi Evropa mogla strategijom korak-po-korak da ostvari ideju grupnog uvoza gasa. „Kao najveći potrošač gasa mi moramo učiniti sve što možemo da ispitamo mogućnosti zajedničke kupovine prirodnog gasa ... postepenim pristupom, korak-po-korak“, rekao je on ne elaborirajući dodatno pomenutu strategiju. EU godišnje izdvaja oko 400 milijardi evra za uvoz fosilnih goriva, pa je EK kao

jedan od prioriteta istakla ciljeve smanjenja korišćenja energije i diverzifikacije izvora snabdevanja, kao i izgradnje energetske unije.

NYT: Geopolitika iza drugog gasovoda prema Kini

MOSKVA – Drugi ugovor o isporuci gasa zapadnom rutom, koji je Gazprom potpisao sa kineskim partnerom proteklog vikenda *New York Times* vidi kao opciju kojom ruska kompanija dobija mogućnost balansiranja isporuka između Evrope i Kine, što nije slučaj sa prvim ugovorom za izvoz istočnim pravcem. Eventualno, ovaj ugovor daje Gazpromu mogućnost da izvozi više gasa u Kinu, nego u Nemačku, svog trenutno najvećeg klijenta, piše list. Dizajniranje i izgradnja istočnih gasovoda u cilju jačanja ruske geopolitičke situacije u odnosu na Zapad, poređena nekada sa usporenom partijom šaha, bila je jedna od jakih strana politike koju je Vladimir Putin zacrtao kada je pre više od jedne decenije došao na vlast, piše NYT. Sagovornici njujorškog dnevnika, međutim, ukazuju da bi Evropa mogla da se snađe lakše bez ruskog gasa, nego Rusija bez evropskih kupaca. Nemačka godišnje uvozi 40 milijardi kubika ruskog gasa, dok Evropska unija ukupno uvozi dva puta više nego što će ići za Kinu kada budu otvorena oba pravca – Snaga Sibira i gasovod Altaj. wpcserbia.rs

Aleksej Miler: Gasovod prema Kini prioritet – ne više Južni tok

MOSKVA - Gasovod Južni tok više nije prioritetan projekat za Gazprom u bilo kojim pregovaračkim procesima, prenosi moskovski opozicioni dnevnik *Komercant* stav ruskog rukovodstva posle posete predsednika Vladimira Putina Kini. Poseta je donela potpise na 17 novih međudržavnih ugovora među kojima i onaj o izgradnji gasovoda Altaj, preko koga će Rusija Kini isporučivati dodatnih 30 milijardi m³ prirodnog gasa godišnje. List citira izjavu prvog čoveka Gazproma Alekseja Milera da Južni tok više nije prioritetan projekat za tu kompaniju jer će ruta gasovoda prema Kini proraditi pre. Miler, koji je bio član ruske delegacije, novinarima je u Pekingu kazao da je „prioritet s gledišta bilo kojih pregovora, od sada naravno Altaj a ne Južni tok“. „S Južnim tokom je sve jasno, pregovori su završeni, ugovor je potpisan“ rekao je Miler. wpcserbia.rs

IEA: Jeftina nafta obara investicije u naftne škriljce u SAD za 10%

PARIZ - Niske cene nafte mogle bi smanjiti dogodine investicije u proizvodnju škriljne nafte u SAD za deset odsto, smatra Međunarodna agencija za energiju (IEA). Glavni ekonomista IEA, Fatih Birol rekao je za **Reuters**, uoči objavljivanja redovnog godišnjeg globalnog energetskeg pregleda Agencije, da bi to imalo posledice i po budući rast proizvodnje nafte iz škriljnih formacija u SAD. Pre postojećeg pada cena nafte, američka vlada je projektovala rast proizvodnje ove sirovine za dodatnih blizu milion barela na dan u 2015, koliko je iznosilo i uvećanje u poslednjih godinu dana, zahvaljujući eksploataciji škriljaca. Izvršni direktor IEA, Maria van der Hoeven, kazala je nedavno za **Reuters** da je za 98 odsto američkih izvora škriljne nafte granica isplative proizvodnje kod cene barela od 80 dolara. Birol je međutim naveo da „cena nafte od 80 dolara ima negativne posledice po investicije u ovaj sektor, ali pozitivne po rast potrošnje nafte, pa će pritisak sa strane potražnje za par godina, ako ne i ranije, gurnuti cene barela na gore“. **wpcserbia.rs**

Vlada Ukrajine vratila monopolnu poziciju Naftogazu – protest Energetske zajednice

BEČ – Sekretarijat Energetske zajednice (EnZ) osudio je odluku vlade Ukrajine da ponovo uspostravi monopolnu poziciju domaćoj nacionalnoj kompaniji Naftogaz u uvozu i snabdevanju zemlje prirodnim gasom, bez pravih objašnjenja razloga za ovo narušavanje funkcionisanja domaćeg energetskeg tržišta. Kako je saopšteno na **portalu Sekretarijata**, vladin dekret usvojen 14. novembra važi do kraja februara iduće godine. Direktor Sekretarijata EnZ

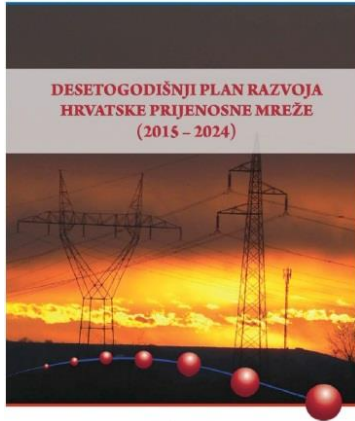
Janez Kopač je tim povodom uputio u petak pismo premijeru Ukrajine Jacenjuku u kome navodi da odluka vlade izaziva ozbiljnu zabrinutost zbog kršenja odredbi Ugovora o Energetskoj zajednici. Od vlade je zatraženo da najkasnije do 20. novembra dostavi Sekretarijatu pojašnjenje za preduzimanje takvog koraka.

SUSEDI I REGION JUGOISTOČNE EVROPE

Smernice Sekretarijata Energetske zajednice

BEČ – Sekretarijat Energetske zajednice (EnZ) objavio je 13. novembra Smernice politike vezane za primenu zakonodavstva EnZ u oblasti električne energije i gasa od strane zemalja članica Zajednice u slučajevima koji nanose štetu Energetskoj uniji i njenim državama članicama. Kako je objavljeno na **portalu Sekretarijata**, cilj je da se ostvari dosledna primena evropskog zakonodavstva o unutrašnjem tržištu energije na granicama EU i zemalja članica EnZ.

Hrvatskoj potrebna ulaganja od 1,1 mlrd evra u prenosnu mrežu do 2024.

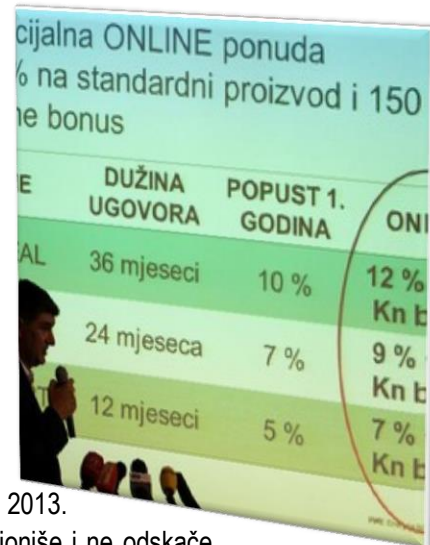

ZAGREB - Hrvatska energetska regulatorna agencija HERA počela je javne konsultacije o Desetogodišnjem planu razvoja hrvatske prenosne mreže (2015. - 2024.), uz ukupna potrebna ulaganja od 8,23 milijarde kuna (1,08 mlrd. evra). Plan je, pored ostalog, napravljen uz očekivanu cenu električne energije na tržištu od oko 40 €/MWh, a zadržavanje sadašnje cene gasa od oko 30 €/MWh, pa se predviđa nastavak trenda visokog uvoza električne energije uz smanjenu proizvodnju termoelektrana na gas, čak i u kogeneracijskom režimu rada. Plan predviđa i stabilnu proizvodnju NE Krško i TE na uglj (Plomin 1 i 2), uz varijabilnu proizvodnju hidroelektrana i obnovljivih izvora energije. Plan razvoja prenosne mreže izrađen je na osnovu prošlogodišnjih zahteva za priključak korisnika na mrežu. U planu je, takođe, dekomisija do 2020. godine 308 MW %jećih proizvodnih objekata i od 2021. do 2025. još 169 MW. *Poslovni dnevnik*

Liberalizacija tržišta električne energije u Hrvatskoj je uspjela

ZAGREB – Šest odsto kupaca električne energije promenilo je u Hrvatskoj snabdevača u prvoj godini posle otvaranja ovog tržišta, po čemu je ispred samo Holandija sa 7%, rekao je direktor RWE Energija, Zoran Miliša prezentujući prošle srede u Zagrebu novinarima (foto) rezultate poslovanja kompanije u proteklih godinu i po dana. Poređenja radi, u Češkoj je u prvoj godini procenat prebačenih kupaca iznosio 1,2%, u Nemačkoj 1,8%, a u Mađarskoj 2,1%. Kad se gleda procenat vraćanja kupaca na univerzalnu uslugu, u Holandiji je to učinilo čak 50 % kupaca, u Slovačkoj 35%, u Češkoj i Mađarskoj 25%, u Nemačkoj 26%, a u Hrvatskoj svega 13,3%. Jednog od tri snabdevača električne energije u Hrvatskoj, RWE Energiju odabralo je 95.000 korisnika iz kategorije domaćinstvo i 4.000 korisnika iz kategorije preduzetništva koji su tako na računima za struju uštedeli čak 30 miliona kuna, dodao je on. Iako ima problema, od kada je počela prava liberalizacija sredinom 2013.

jačanjem slovenačkog GEN-I-ja i nemačkog RWE-a, tržište dobro funkcioniše i ne odskače od drugih otvorenih tržišta, naprotiv, rekao je Miliša. RWE Energije trenutno drži oko pet odsto tržišta električne energije, a do kraja 2016. planira da osvoji 10%. *Lider.hr*

DUŽINA UGOVORA	POPUST 1. GODINA	ONLINE BONUS
36 mjeseci	10 %	12 % Kn b
24 mjeseca	7 %	9 % Kn b
12 mjeseci	5 %	7 % Kn b

Slovenački Petrol registrovan za trgovca električne energije u Bugarskoj

SOFIJA - Slovenački distributer derivata nafte, Petrol, dobio je licencu na rok od deset godina za trgovinu električnom energijom u Bugarskoj, saopštio je 13.novembra tamošnji regulator energetskog tržišta. U svom poslovnom planu za period do 2019. Petrol projektuje da će količina električne energije koju bude kupio i prodao postepeno da raste sa 86.400 MWh u 2014., na 126.500 MW u 2018. Kompanija očekuje da profit poraste od 40.000 leva u ovoj godini na 88.000 leva u 2018., prenosi *SeeNews*

Državni udeo u ljubljanskom Petrolu smanjen na 35%

LJUBLJANA - Udeo Slovenije u kompaniji Petrol smanjio se na samo 35%, piše 12. novembra ljubljanski **Dnevnik**, pošto su Nova Ljubljanska i Gorenjska banka i holding Istrabenz prodali ukupno 14% akcija u distributeru goriva. List navodi da je posao realizovan preko fiducijarnog računa otvorenog u Československa obchodni bank, navodno u korist nekoliko finansijskih fondova sa sedištem u Londonu. Dodaje da je Petrol od strateškog značaja za zemlju jer pored ostalog ima jedina dva slovenačka skladišta naftnih derivata i diktira cene goriva. Državni udeo će se do kraja godine dodatno smanjiti sa privatizacijom Nove kreditne banke Maribor, koja takođe ima akcije Petrola, navodi Dnevnik.

Premijer Ponta: Izgleda da Rumunija nema škriljnog gasa – Chevron demantuje

BUKUREŠT – Rumunija se žestoko trudila da otkrije ležišta gasnih škriljaca koji izgleda ne postoje, rekao je prošle nedelje premijer Viktor Ponta. Međutim, odmah je reagovao američki Chevron, koji istražuje u Rumuniji, odgovorivši da tek treba da finalizuje procenu potencijala u toj zemlji. „Ne mogu da vam kažem više od ovogha, ali mislim da smo

se borili za nešto što ne postoji“, rekao je Ponta u jednom od govora u kampanji za predsedničke izbore. „Chevron analizira podatke koje je prikupio tokom bušenja i seizmičkih radova kako bi sagledao potencijale izvora škriljnog gasa“, saopšteno je iz kompanije agenciji **Reuters**. Američka Energetska informativna agencija smatra da bi Rumunija mogla imati potencijal od 51 bilion kubnih stopa škriljnog gasa, dovoljno da pokrije potrebe te zemlje tokom jednog veka.